

A turizmusbiztonsággal összefüggő hazai szabályozás

Jelen tanulmány A turizmusbiztonsággal összefüggő nemzetközi szabályozás című fejezettel szoros összefüggésben¹ a turizmus hazai szintű szabályozási rendszerét taglalja, bemutatva a turizmus biztonságát érintő legfőbb normatívákat. Mivel Magyarország az Európai Unió és egyúttal a schengeni térség tagja, alapvetően az előző fejezetben bemutatott uniós és schengeni normák ismerete és betartása vonatkozik az utazókra és a turistákra, ennél fogva ezeket a szabályokat itt külön nem részletezzük, azonban a nemzetközi szabályozási szinten is működő úti okmányok, vízumkérdések körével ebben a fejezetben foglalkozunk.

1. A turizmus hazai jogi szabályozása

A turizmus pozitív szerepének érvényesüléséhez megfelelő társadalmi-szociálpolitikai, kereskedelmi jogszabályok, intézkedések szükségesek. A jogi környezet kialakításában fontos szerepet játszik az utazás adminisztratív szabályozása, valamint a szolgáltatók/vállalkozók működését meghatározó keretek kialakítása.² A hatályos hazai jog többszintű és széttagolt. A jogalkotás törvény, kormányrendelet, kormányhatározat, miniszteri rendelet útján történik.

A turizmust érintő legfontosabb jogszabályok kiterjedt listájának felsorolására ezen írásmű keretei nem elegendők, így eltekinténénk ettől.

1.1. A Magyar Rendőrség és az Alkotmányvédelmi Hivatal feladatai, jogköre a turizmusbiztonságban

A biztonság sarokpontjai ugyan megváltoztak, azonban a legfontosabb kérdés továbbra is változatlan: az állam erre felhatalmazott szervezetei milyen gyorsan képesek egyrészt azonosítani a releváns veszélyeket, másrészt a döntéshozó szabályozással követni azokat (CHRISTIÁN 2016).

A bűncselekmények és a szabálysértések elkövetésének a turisztikai szempontból frekvenciát helyeken, valamint az ország idegenforgalmi szempontból jelentős területein történő megelőzése, felderítése, valamint a rendőri feladatok egységes, hatékony és szakszerű

¹ Minthogy a nemzetközi szabályozás rendszere egyfajta alrendszerének tekintjük a hazai szabályozást.

² E kötet 18. A fogyasztás biztonsága a turizmusban (fogyasztóvédelmi kockázatok) című fejezete külön taglalja a fogyasztásbiztonsági kérdéseket, így erre mi itt nem térünk ki.

végrehajtása érdekében lépett hatályba az országos rendőrfőkapitány 11/2018. (V. 4.) ORFK utasítása a turisztikai idény rendőri feladatainak végrehajtásáról.

Jellemzői főként:

- fokozott tájékoztató tevékenység (bűn- és balesetmegelőzési tanácsok);
- a fokozott közterületi jelenlét biztosítása (tömegközlekedési eszközökön szintén);
- tájékoztató tevékenység (idegen nyelven is);
- külföldi rendőrök bevonása;
- rendőrtanulók, rendőrhallgatók bevonása a végrehajtásba;
- fokozott ellenőrzés (összehangoltan a fogyasztóvédelmi, munkaügyi, munkavédelmi felügyelőséggel, a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal, Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatósággal stb.);
- 24 órás idegen nyelvű panaszfelvételi helyek létrehozása.

Az ORFK-utasítás alapján a turisztikai idény minden év június 1-jétől augusztus 31-éig terjedő időszak, kivéve a fővárost, ahol június 1-jétől szeptember 30-áig tart, azonban a turizmus biztonságát érintő feladatokat nem korlátozhatjuk ezen időszakokra. Hiszen például a karácsonyt megelőző hetekben – amely tehát az utasítás alapján nem tartozik a turisztikai idényhez – a nagyobb városokban és főként Budapest belvárosában civil ruhás rendőrök és a rendőrség által telepített betonakadályok („beton terelőelemek”) kihelyezésével és forgalomkorlátozással biztosítják a karácsonyi vásárok és közvetlen környezetük biztonságát, a közrend, közbiztonság fenntartását. Nyugat-Európában szintén alkalmaz a rendőrség betonakadályokat, de olyan is előfordul, hogy az ünnepek közeledtével az utakadályokba karácsonyfákat ültetnek.

1. kép

Betonakadályok Budapest belvárosában

Forrás: http://hvg.hu/itthon/20171117_Ime_a_betontomb_ami_majd_megallitja_a_terroristakat_a_Vorosmarty_ter_elott (A letöltés ideje: 2017. 11. 17.)

Ezeknek a fizikai akadályoknak a célja, hogy megakadályozzák a tömegbe való behajtást, mivel az ilyen típusú terrorakciók – az úgynevezett *ramming* – az elmúlt 1–2 évben ijesztő mértékben megnövekedtek. Ezek a támadások a tömegrendezvényeken lehetnek a legpusztítóbbak, mint például a vásárokon. Az ilyen eseteket célozza kivédeni egy jól elhelyezett fizikai akadályt képező betontömb. Továbbá a vásárokon járőröző egyenruhás rendőrök is emelik a vásárokra érkezők szubjektív biztonságérzetét.

A biztonságpolitika egyik fontos tényezője tehát a hatóságok – így a rendőrség, a honvédség, a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal, a Terrorelhárítási Központ, az Alkotmányvédelmi Hivatal és az Információs Hivatal – kiemelt munkája. Az állami szervek és a nemzetbiztonsági szolgálatok egymás munkáját kölcsönösen segítik.³

Az Alkotmányvédelmi Hivatal feladatai között megtaláljuk a Magyarország függetlenségét, politikai, gazdasági, védelmi vagy más fontos érdekét sértő vagy veszélyeztető külföldi titkosszolgálati törekvéseket és tevékenységek felderítését, elhárítását. Továbbá feladatai között szerepel a letelepedett jogállást igazoló okmányt kérelmező, továbbá a menekültkénti elismerését kérő, illetőleg a magyar állampolgárságért folyamodó, valamint – az állami függetlenség és a törvényes rend védelméhez kötődően – a vízumkérelmet benyújtott személyek ellenőrzése és az ezzel kapcsolatos feladatok végzése.⁴

1.2. További szervek részvétele a turizmusbiztonságban (magánbiztonsági vállalkozások, önkormányzati rendészeti szervek, polgárőrség)

Magyarországon mindenkinek joga van személyének és javainak biztonságához, ennek teljesülését azonban az állam nem tudja maradéktalanul biztosítani. A magánbiztonság közjogi alapjait alkotmányos keretek között deklarált jogosultságok és kötelezettségek alkotják, amelyek lehetővé teszik a jogalanyoknak – mint magántulajdonosoknak – az alternatív védelmi lehetőségek igénybevételét (CHRISTIÁN 2014). „A közrend, közbiztonság feladata ugyan a rendőrség feladata, azonban a civil szféra maga is törekszik a biztonság megteremtésére, a közbiztonság javítására, az állampolgárok biztonságának garantálására. A jogalkotó szabályozza, az állam felügyeli és ellenőrzi, ilyenformán az állam elfogadja ezeket a közbiztonságot erősítő tevékenységeket és szervezeteket” (CHRISTIÁN–SZABÓ 2016, 19).

A magánbiztonsági vállalkozások,⁵ úgymint a személy- és vagyonvédelmi cégek, főként a nagy nyilvánosság által látogatott sport- és egyéb rendezvények, fesztiválok, turistalátványosságok, kulturális rendezvények és értékek (például múzeumok, műemlékek, kiállítóhelyek) helyszíneinek biztosításában vállalnak szerepet. Az ilyen cégek által foglalkoztatott személyek munkáját az elektronikus biztonságtechnika fejlődése nagyban segíti, kiegészíti (mint például behatolást jelző rendszerek, kültéri és kerítésvédelmi rendszerek, videomegfigyelő rendszerek, beléptető és parkoló rendszerek, csomagvizsgáló és átvilágító rendszerek, tűzjelző rendszerek) (CHRISTIÁN–SZABÓ 2016).

³ 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról 28. § (2) bekezdés.

⁴ 1995. évi CXXV. törvény 5. § a), g) pont.

⁵ Jogszabályi háttere a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény.

Az önkormányzati rendészeti szervek az egyes önkormányzatok irányítása alá tartozó közigazgatási szervezeti egységek, amelyek számos rendészeti feladaton túl (úgy mint a közrend, közbiztonság, a közterület rendjének fenntartása, köztisztaság megteremtése) a helyi lakosság mellett a turisták biztonságérzetének növelésében, a magánbiztonsági vállalkozásokkal karöltve, a turisztikai szempontból jelentős helyszínek biztosításában is részt vesznek (CHRISTIÁN 2015).

Az önkormányzati rendészet a rendőrségénél szűkebb jogosítványokkal rendelkezik. Jogalapot a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény, valamint a közterület-felügyeletről szóló 1999. évi LXVIII. törvény ad.

Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységét, ideértve az önkormányzati rendészetben tevékenykedő személyeket is, az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvények iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény elfogadásával szabályozta a jogalkotó (CHRISTIÁN–SZABÓ 2016).

Az ország közrendjének és közbiztonságának fenntartásában aktívan részt vesz a polgárőrség is. „A polgárőrség szerepet vállal a városok, mint kiemelt turisztikai célpontok és az egyéb idegenforgalmi »csomópontok« biztosításában. A polgárőrség kiemelt feladatnak tekinti a turistákat érő vagyon elleni bűncselekmények megelőzését, ezért fokozottan jelen vannak a szórakozóhelyek és látványosságok környékén, strandokon, turisztikai rendezvényeken, ahol jelenlétükkel erősítik a biztonság megteremtését, és tájékoztatókkal, szórólappal hívják fel a látogatók figyelmét a rájuk leselkedő veszélyekre” (CHRISTIÁN–SZABÓ 2016, 22.). A polgárőrök a turistaforgalom által érintett területeken, így például közterületeken, tömegközlekedési eszközökön, sportolásra és fürdőzésre alkalmas szabad vizeken kiemelt szolgálatot látnak el az együttműködő szervekkel (CHRISTIÁN–SZABÓ 2016).

2. Úti okmányok, vízumkérdések

„Az érvényes határátlépésre feljogosító úti okmánnyal rendelkező harmadik országbeli állampolgár (amennyiben nem vízumkötelezett, illetve nem rendelkezik tartózkodási engedéllyel) a tagállamok területén, bármely 180 napos időszakban 90 napot tartózkodhat jogszerűen, figyelembe véve a beutazást megelőző 180 napos időszak minden egyes tartózkodási napját. A hosszú távú, 90 napot meghaladó tartózkodás szabályait az egyes tagállamok saját nemzeti jogszabályai határozzák meg”⁶ – írja a police.hu határinformációs tájékoztatójában.

Hazánk 2004. május 1-jével az Európai Unió (a továbbiakban: EU) és egyúttal a schengeni zóna tagja lett,⁷ amelynek nem az összes európai uniós tagállam a tagja (ilyen például az Egyesült Királyság), viszont idetartozik néhány nem EU-s tagállam is, úgy mint Norvégia, Izland, Svájc és Liechtenstein. A schengeni vízumszabályok alapján a magyar

⁶ Elérhető: www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/hatarinfo/tartozkodasi-ido (A letöltés ideje: 2017. 11. 15.)

⁷ Pontosítva: 2007. 12. 21-ével a szárazföldi, míg 2008. 03. 28-ától a légi határok vonatkozásában „teljes jogú” Schengen-taggá vált Magyarország. Lásd Csatlakozási okmány Alapelvek 3. cikkely.

Elérhető: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A12003T%2FTXT> (A letöltés ideje: 2017. 11. 15.)

állampolgárok vízummentesen utazhatnak be, és egyszeri belépéssel 180 naponként 90 napig tartózkodhatnak bármely tagállamban. A hosszabb idejű tartózkodásra vonatkozó szabályozás a tagállamok belső jogkörébe tartozik, amelyet nemzeti jogszabályok határoznak meg. Azonban a 180 naponként 90 napot meghaladó, tartózkodási engedély nélkül történő túltartózkodás esetén pénzbüntetésre, illetve beutazási és tartózkodási tilalom elrendelésére lehet számítani.

2. kép

Különféle úti okmányok

Forrás: a szerző felvétele

Az EU polgárai jogosultak arra, hogy bármely uniós ország területén szabadon mozogjanak és letelepedjenek.⁸ A 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról a végrehajtási rendeletekkel együtt ennek az irányelvnek való megfelelést szolgálja. A személyek szabad mozgáshoz való joga az EU egyik alapelve. A 2004/38/EK irányelv meghatározza a szabad mozgáshoz, valamint az (ideiglenes és huzamos) tartózkodáshoz való jog gyakorlására vonatkozó feltételeket az uniós polgárok és családtagjaik számára, valamint e jogok korlátait közrendi, közbiztonsági és közegészségi okokból.⁹

Az érvényes személyazonosító igazolvány vagy útlevél birtokában lévő uniós állampolgárok:

- családtagjaikkal együtt (ideértve a nem uniós ország állampolgárait is) bármely uniós országba beléphetnek anélkül, hogy kiutazási vagy beutazási vízumra lenne szükségük;¹⁰
- három hónapig tartózkodhatnak valamely más uniós országban;¹¹
- három hónapot meghaladóan bizonyos feltételekhez kötött a tartózkodás (a fogadó országban betöltött jogállásuktól függően). A munkavállalóknak és az önálló

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2004/38/EK irányelve (2004. április 29.) az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról.

⁹ 2004/38/EK irányelv 1. cikk.

¹⁰ 2004/38/EK irányelv 4. cikk (1) bekezdés, 5. cikk (1) bekezdés, ill. 2007. évi I. törvény 3. § (1)–(2) bekezdés.

¹¹ 2004/38/EK irányelv 6. cikk, ill. 2007. évi I. törvény 3. §.

vállalkozóknak, egyéb feltételeknek nem kell eleget tenniük. A diákoknak és a fizetésben nem részesülőknek (például a nyugdíjasok) rendelkezniük kell elegendő forrásokkal önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy ne jelentsenek indokolatlan terhet a fogadó ország szociális segítségnyújtási rendszerének, illetve teljes körű egészségbiztosítással;¹²

- három hónapnál hosszabb tartózkodási idő esetén be kell jelentkezniük a fogadó ország megfelelő hatóságainál. Amennyiben családtagjaik nem valamely uniós ország állampolgárai, akkor 5 évig érvényes tartózkodási kártyát kell igényelniük;¹³
- huzamos tartózkodási jogot nyernek, ha öt éven át folyamatosan, jogszerűen tartózkodtak a fogadó országban. Ez a rendelkezés a családtagjaikra is vonatkozik;¹⁴
- egyenlő bánásmódban kell részesülniük a fogadó ország állampolgáraival. (A fogadó ország hatóságai azonban nem kötelesek a tartózkodás első három hónapjában szociális segítségnyújtást biztosítani a fizetésben nem részesülő uniós állampolgárok számára.¹⁵)

Mindemellett az uniós polgárokat, illetve családtagjaikat kiutasíthatják, ha viselkedésükkel komolyan veszélyeztetik a társadalom alapvető érdekeit.¹⁶

A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény a közösségi jogi aktusoknak részleges megfeleltetést ad, így tehát a fenti szempontokat figyelembe véve az alábbiakban tér el:

- a harmadik országbeli állampolgárok három hónapig tartózkodhatnak valamely uniós tagállam területén a Schengeni határellenőrzési kódexben foglaltak szerint;¹⁷
- három hónapot meghaladóan taxatív felsorolt feltételekhez kötött a tartózkodás (úgy mint a harmadik országbeli állampolgár tartózkodási, bevándorlási, letelepedési engedéllyel rendelkezik; nem áll kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt stb.¹⁸);
- a bejelentési kötelezettségek körébe tartoznak a szálláshely, a születés, az oktatási intézmények, a személyi okmányokkal kapcsolatos bejelentési kötelezettségek és hatósági intézkedések;¹⁹
- továbbá a rendészeti szabályok széles köre jellemző: beléptetés megtagadása és a visszairányítás a Schengeni határellenőrzési kódex rendelkezései alapján; kiutasítás és önkéntes távozás szabályai (akár bírósági szankcióként); idegenrendészeti kiutasítás (például jogellenes határátlépés esetén) és a beutazási és tartózkodási tilalom (nemzetbiztonságot, közbiztonságot sért vagy veszélyeztet); őrizet; kitoloncolás.²⁰

¹² 2004/38/EK irányelv 7. cikk, ill. 2007. évi I. törvény 6. §.

¹³ 2004/38/EK irányelv 8. cikk, ill. 2007. évi I. törvény 21. § (1) bekezdés és a 22. § (1) bekezdés alapján legkésőbb a beutazástól számított 93. napon.

¹⁴ 2004/38/EK irányelv 16. cikk (1)–(2) bekezdés, ill. 2007. évi I. törvény 16. § (1) bekezdés.

¹⁵ 2004/38/EK irányelv 24. cikk.

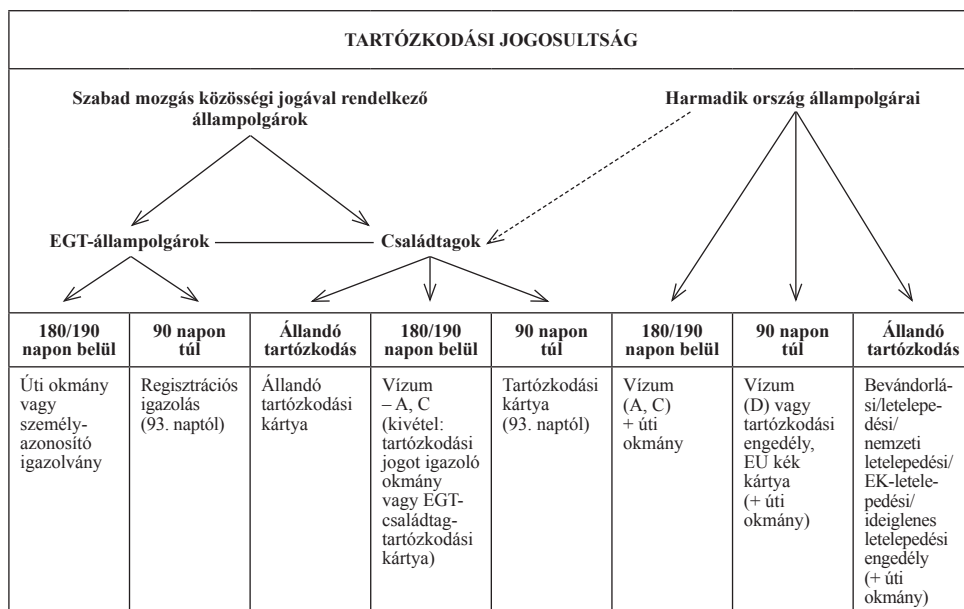
¹⁶ 2004/38/EK irányelv 27. cikk (1) bekezdés, ill. a 2007. évi I. törvény 33. §.

¹⁷ 2007. évi II. törvény 6. §.

¹⁸ 2007. évi II. törvény 13. §.

¹⁹ 2007. évi II. törvény VII. fejezet.

²⁰ 2007. évi II. törvény V. fejezet.

1. ábra

Tartózkodási jogosultság

Forrás: a szerző szerkesztése

Jelmagyarázat: A típusú vízum – repülőtéri tranzitvizum
 B típusú vízum – átutazóvizum
 C típusú vízum – rövid tartamú beutazási vízum
 D típusú vízum – tartózkodási vízum

A Schengeni határellenőrzési kódex²¹ alkalmazandó minden olyan személyre, aki átkel az EU bármely országának külső határán – kivéve az Egyesült Királyságot és Írországot²² –, valamint a schengeni térség belső határán. A külső határon történő átkeléskor az EU polgárait és más olyan személyeket, akik az uniós jog szerinti szabad mozgás jogával rendelkeznek (például az uniós polgárok családtagjait) minimum-ellenőrzésnek kell alávetni, amelynek célja a személyazonosság megállapítása.²³ Az EU-n kívüli országok állampolgárait be- és kiutazáskor alapos ellenőrzésnek kell alávetni (SIS és a vízuminformációs rendszer – VIS – segítségével).²⁴

180 napon belül 90 napot meg nem haladó tartózkodás esetén az EU-n kívüli ország állampolgárának:²⁵

²¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (a továbbiakban: Schengeni kódex).

²² Schengeni határellenőrzési kódex (42)–(43) bekezdés alapján nem vesz részt ennek a rendeletnek az elfogadásában, az rá nézve nem kötelező és nem alkalmazandó.

²³ Schengeni határellenőrzési kódex 8. cikk (2) bekezdés.

²⁴ Schengeni határellenőrzési kódex 8. cikk (3) bekezdés.

²⁵ Schengeni határellenőrzési kódex 6. cikk.

- érvényes úti okmánnyal;
- szükség szerint érvényes vízummal kell rendelkeznie;
- igazolnia kell a tervezett tartózkodás célját, és megfelelő anyagi fedezettel kell rendelkeznie;
- nem szabad beutazási tilalmat elrendelő figyelmeztető jelzés hatálya alatt állnia a Schengeni Információs Rendszerben (SIS-ben);
- nem szabad veszélyt jelentenie az uniós országok közrendjére, belső biztonságára, közegészségügyére vagy nemzetközi kapcsolataira.

Ha ezek a feltételek nem teljesülnek, meg kell tagadni a területre való beléptetést (amellyel szemben jogorvoslati lehetőséggel élhetnek), kivéve, ha különös rendelkezések alkalmazandók (így például humanitárius okok miatt).

Itt jegyeznénk meg, hogy a belső határokat bármely személy – állampolgárságtól függetlenül – bármely ponton átlépheti anélkül, hogy személyellenőrzésre kerülne sor.²⁶ Ez nem zárja ki azonban annak a lehetőségét, hogy a nemzeti rendőrség hatáskörét gyakorolja akár a belső határ menti területeken (feltéve, hogy a célja nem a határellenőrzés).²⁷ A rendőrség is jogosult Magyarország egész területén a személyazonosságot, állampolgárságot és a tartózkodásra jogosultságot igazoló okmányok meglétét, eredetiségét és érvényességét ellenőrizni.²⁸

Az Európai Parlament és a Tanács 2008/115/EK irányelve (2008. december 16.) a harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról, amelynek hazai jogszabályi átültetése a 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról alkalmazásában a tagállamok két esetben dönthetnek úgy, hogy nem alkalmazzák a visszatérési jogot harmadik országbeli állampolgárral²⁹ szemben.

Az egyik esetben, „akitől a Schengeni határellenőrzési kódex 13. cikkével összhangban megtagadták a beutazást,³⁰ vagy akiket az illetékes hatóságok valamely tagállam külső határának szárazföldi, tengeri vagy légi úton történő illegális átlépése kapcsán fogtak el vagy tartóztattak fel, és akik ezt követően nem kaptak engedélyt vagy jogot az adott tagállamban való tartózkodásra”³¹ (ezt megelőzheti egy illegális átlépés kapcsán történt elfogás vagy letartóztatás).

A másik esetben pedig, „akiket a nemzeti jogszabályok szerint büntetőjogi szankcióként vagy büntetőjogi szankció következményeként utasítanak ki,³² vagy akik kiadatási eljárás

²⁶ Schengeni határellenőrzési kódex 22. cikk.

²⁷ Schengeni határellenőrzési kódex 23. cikk.

²⁸ A személyazonosítás és az úti okmányok kérdéskörével Balla József részletesen foglalkozik tanulmányaiban (lásd Felhasznált irodalom).

²⁹ Az Európai Unió jogának való megfelelést szolgálja a 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról, amely szerint: „3. § Harmadik országbeli állampolgárnak kell tekinteni
a) az ellenkező bizonyításig azt a személyt, aki állampolgársága igazolására harmadik ország által kiállított érvényes úti okmányt használ fel, vagy
b) azt a személyt, aki nem valószínűsíti, hogy külön törvényben meghatározottak szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezik.”

³⁰ A 2007. évi II. törvény 40. § (2) bekezdése alapján beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt áll.

³¹ 2008/115/EK irányelv 2. cikk (2) bekezdés a) pont.

³² 2007. évi II. törvény 42. § (2) bekezdés.

alatt állnak”³³ (az, akit az idegenrendészeti hatóság kiutasító határozatában foglaltak szerint egyúttal kitoloncolnak³⁴). Ez az irányelv tehát nem alkalmazandó a Schengeni határellenőrzési kódexben meghatározott, szabad mozgáshoz való közösségi jogot élvező személyekre.³⁵

Mindezek után felmerülhet a kérdés, hogy vajon mi történik akkor, ha valaki (például egy turista) a schengeni zónán belüli (gyakorlati példákban Magyarország esetét vizsgálva) 90 napos tartózkodást túllépi, a bejelentési kötelezettséget elmulasztja, és nem hagyja el a térséget. A fentieket alapul véve a schengeni belső határokat határellenőrzés nélkül bárki átlépheti, azonban ismételten hangsúlyoznánk, hogy ez nem jelenti azt, hogy a schengeni belső területeken a nemzeti rendőrség ne gyakorolná hatáskörét, vagyis a személyazonosság ellenőrzését, például Magyarország a területén mélységi ellenőrzést³⁶ végezzen. Így egy igazoltatás során kiderülhet a túltartózkodás. Ezt a legtöbb esetben a külső határon való kilépésre jelentkezéskor fedezik fel.³⁷ Ebben az esetben az igazoltatást követően az illetőt előállítják, majd idegenrendészeti és szabálysértési eljárást indítanak ellene, ez utóbbi minimum pénzbüntetéssel jár. Az idegenrendészeti eljárás pedig az országelhagyási kötelezettségével zárul. Magyarország példáját folytatva egy harmadik országbeli állampolgár esetében, ha Magyarország területén jogszerűen tartózkodni már nem jogosult, az EU tagállamainak területéről is kiutasítják.³⁸

Az idegenrendészeti kiutasítás elrendelését megalapozza, ha valaki Magyarország területének elhagyására vonatkozó kötelezettségének az előírt határidőn belül nem tett eleget. Továbbá akinek a beutazási vagy a tartózkodási joga nem áll fenn, de aki ennek ellenére a beutazási vagy a tartózkodási joga igazolása céljából az eljáró hatóság előtt hamis adatra vagy valótlan tényre hivatkozott. Valamint az, akinek beutazása vagy tartózkodása valódi, közvetlen és súlyos veszélyt jelent Magyarország közrendjére, köz- vagy nemzetbiztonságára.³⁹ Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy az állandó tartózkodási joggal rendelkező EGT-állampolgár vagy családtag – a közvetlen, súlyos veszélyeztetés tényállását kivéve – nem utasítható ki Magyarország területéről.⁴⁰

Az EU-elhagyási kötelezettség tehát arra vonatkozik, hogy az illetőnek az EU tagállamainak területéről kell kilépnie, azonban ez nem jelenti azt, hogy feltétlenül a szülőhazájába kell utaznia. Ha az illető később vissza akar térni a schengeni zónába, akkor mindenképp önkéntesen kell az EU-t elhagynia, és nem csak a schengeni zónát. Ha valaki tehát önkéntesen teljesíti ezt a kötelezettségét, akkor joga van a beutazási és tartózkodási tilalom időtartamának lejártát követően (amelyet legfeljebb 5 évre kell elrendelni; a közrend, közbiztonság vagy a nemzetbiztonság veszélyeztetése okán maximum 10 évre; azonban

³³ 2008/115/EK irányelv 2. cikk (2) bekezdés b) pont.

³⁴ 2007. évi II. törvény 42. § (7) bekezdés; 47. § (1) bekezdés; 65. §.

³⁵ 2008/115/EK irányelv 2. cikk (3) bekezdés.

³⁶ A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 2. § 9. pont szerinti fogalma: „a külföldiek magyarországi tartózkodása jogszerűségének megállapítására irányuló – jellemzően kockázatelemzés alapján, illetve szűrőpróbaszerűen végzett – kompenzációs rendőri intézkedés, melynek célja nem határellenőrzés, és amely előkészítésében és végrehajtási módjában egyértelműen eltér a külső határokon történő személyellenőrzéstől.”

³⁷ 2017-ben 11 299 ilyen esetet fedtek fel a magyar határrendészek.

³⁸ 2007. évi II. törvény 42. § (1) bekezdés.

³⁹ 2007. évi I. törvény 40. § (2) bekezdés.

⁴⁰ 2007. évi I. törvény 40. § (2) bekezdés.

önálló határozatban elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom esetén maximum 3 évre, amely alkalmanként legfeljebb 3 évvel meghosszabbítható⁴¹⁾ a visszatérésre, vagyis hogy legalísan ismét beléphessen a schengeni zónába.

2.1. A vízum

A vízum a Közösségi Vízumkódex létrehozásáról szóló 2009. július 13-i 810/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: Vízumkódex) 2. cikk 2. pontjában meghatározott engedély.⁴²

„vízum valamely tagállam által kiadott engedély a következőkre vonatkozóan:

- a) a tagállamok területén való átutazás vagy a tagállamok területére történő első beutazás napjától számított bármely hat hónapos időszakban három hónapot meg nem haladó, tervezett tartózkodás;
- b) a tagállamok nemzetközi repülőtéri tranzitterületén történő áthaladás.”

A vízum tehát egy ország területére való belépésre, ott-tartózkodásra, kiutazásra vagy egy ország területén való átutazásra feljogosító engedély. A vízumkiadásra vonatkozó kérelmeket az illetékes hatóságok vizsgálják meg, és döntenek azokról. Ilyen hatóság lehet a konzulátus; a tagállamok külső határain a személyek ellenőrzéséért felelős hatóságok; a tagállamok Európán kívüli tengerentúli területein az érintett tagállam által kijelölt hatóságok, illetve egyéb kijelölt hatóságok is.⁴³

„A kérelmek benyújtása érdekében a tagállamok együttműködhetnek kereskedelmi közvetítőkkel is. Ez az együttműködés a tagállamok megfelelő hatósága által nyújtott akkreditáción alapul.”⁴⁴ Ilyen közvetítők lehetnek a magánvállalkozások, szervezett turistautazást végző utazásszervező irodák. Az akkreditált kereskedelmi közvetítők jegyzéke nyilvános, arról bárki tájékoztatást kaphat.

„A kérelmeket a tervezett látogatás kezdete előtt legfeljebb három hónappal lehet benyújtani. A többszöri beutazásra jogosító vízumok birtokosai a vízum lejártá előtt benyújthatják a kérelmet, amennyiben az legalább hat hónapos időszakra érvényes. A kérelmezőtől megkövetelhetik, hogy a kérelem benyújtására személyes meghallgatást kérjenek”,⁴⁵ ez azonban igazoltan sürgős esetekben el is maradhat, vagy azonnal megtartják. A kérelmező fő szabályként személyesen, azonban szervezett utak esetén az akkreditált utazási iroda képviselője által is benyújthatja kérelmét.

A kérelem gyakorlatilag egy vízumkérdőív benyújtása, amelyhez a kérelmező úti okmányt mutat be, fényképet nyújt be, szükség esetén ujjlenyomatait felveszik, vízumdíjat fizet, támogató dokumentumokat ad be (ilyen lehet például az utazás célját támogató

⁴¹ 2007. évi II. törvény 44. § (1) bekezdés; 47. § (5)–(6) bekezdés.

⁴² A Vízumkódex 2. cikke alapján: „egységes vízum” a tagállamok teljes területére érvényes vízum; „korlátozott területi érvényességű vízum” egy vagy több – de nem valamennyi – tagállam területére érvényes vízum; „repülőtéri tranzitvizum” olyan vízum, amely egy vagy több tagállami repülőtér nemzetközi tranzitterületén történő áthaladásra érvényes.

⁴³ Vízumkódex 4. cikk.

⁴⁴ Vízumkódex 45. cikk (1)–(2) bekezdés.

⁴⁵ Vízumkódex 9. cikk (1)–(2) bekezdés.

dokumentum, valamint a szállással kapcsolatos dokumentum, a szállás anyagi fedezete meglétének igazolása vagy akár egy meghívás is), továbbá adott esetben bizonyítja, hogy rendelkezik megfelelő és érvényes utazási egészségbiztosítással.⁴⁶ Az úti okmányok érvényességét illetően fontos megemlíteni, hogy érvényességének legalább három hónappal meg kell haladnia a tagállamok területéről történő tervezett távozás napját.⁴⁷

A kérelmek vizsgálata során meg kell győződni arról, hogy a kérelmező eleget tesz-e a Schengeni határellenőrzési kódexben található beutazási feltételeknek, valamint hogy nem jelent-e kockázatot az illegális bevándorlás vagy a tagállam biztonsága tekintetében. Valamennyi kérelem esetében keresést kell végrehajtani a VIS-ben.

A vízumkérelem vizsgálatát követően, amennyiben a kérelem befogadható, a kérelmező úti okmányát lebélyegzik. Kivételt képez ez alól a diplomata-, a szolgálati/hivatali és a különleges útlevél, amelyet nem bélyegeznek le.⁴⁸ Elutasítás esetén a kérelmező jogorvoslatot élhet, vagy a vízumeljárási díj ismételt megfizetése mellett bármikor új kérelmet adhat be.

2.2. Úti okmányok elvesztése külföldön

Előfordulhat az az eset, hogy külföldi tartózkodás során az útlevél vagy a személyazonosító igazolvány használhatatlanná vált, megrongálódott, lejárt, elveszett vagy eltulajdonították. Ezek tényét haladéktalanul, de legkésőbb a tudomásra jutástól számított 3 munkanapon belül a helyi konzulnál be kell jelenteni. A bejelentés személyesen, jegyzőkönyv felvételével történik, amelyet meg kell, hogy előzzön az úti okmányok elvesztésének bejelentéséről kiállított rendőrségi igazolás beszerzése. Ebben az esetben hazatérés céljából az utazás időtartamára, de legfeljebb 6 hónapig érvényes ideiglenes magánútlevelet állít ki a helyi konzul. A konzuli költségekről szóló 5/2010. (XII. 31.) KÜM rendelet 14. § (1) bekezdésének *d)* pontja alapján „mentes a konzuli díj megfizetése alól az ideiglenes magánútlevél kiállítása hazatérés céljából a fogadó állam hatóságának megkeresésére, vagy abban az esetben, ha a kiállítással egyidejűleg a 2001. évi XLVI. törvény a konzuli védelemről 5. § (2) bekezdés *b)* és *c)* pontjai, illetve (3) bekezdése szerint segítségnyújtásra is sor kerül”. A konzuli törvény hivatkozott pontjai a bajba jutott magyar állampolgárok védelmét hivatottak elősegíteni, ami szerint a konzuli szolgálat segítséget és támogatást nyújt a külföldön bajba jutott magyar állampolgár hazatérése érdekében, úgymint „útmutatást és tanácsot ad a rászorultaknak ahhoz, hogy hazatérését saját erejéből megoldhassa”,⁴⁹ továbbá „közreműködik abban, hogy a rászorult saját vagy más forrásból anyagi segítséghez jusson”.⁵⁰ A hazatérésre szolgáló ideiglenes magánútlevelet a konzul soron kívül kiállítja.

Az ideiglenes magánútlevél kiállítása iránti eljárás illetékmentes, azonban a kérelem benyújtásakor a kérelmezőnek 30 euró konzuli közreműködői díjat kell fizetnie.⁵¹ A fenti

⁴⁶ Vízumkódex 10. cikk (3) bekezdés.

⁴⁷ Vízumkódex 12. cikk *a)* pont.

⁴⁸ Vízumkódex 20. cikk. (1)–(2) bekezdés.

⁴⁹ 2001. évi XLVI. törvény a konzuli védelemről 5. § (2) bekezdés *b)* pont.

⁵⁰ 2001. évi XLVI. törvény a konzuli védelemről 5. § (2) bekezdés *c)* pont.

⁵¹ A konzuli költségekről szóló 5/2010. (XII.31.) KÜM rendelet melléklete alapján.

jogszabályi hivatkozások esetében (például ha hazatérés céljából állítják ki) viszont a kérelmező mentesülhet e díj megfizetése alól is.

Az ideiglenes magánútlevelet hazaérkezését követő 5 munkanapon belül le kell adnia valamely magyarországi kormányablakban vagy a jegyzőnél. Ezt követően kiállíthatják az állandó úti okmányt.

2.3. Kiskorúak be-, illetve kiutazása

Mi történik, ha a kiskorúval nem utazik együtt szülő/nagykorú, vagy elvált szülők gyermeke, aki csak az egyik szülővel utazik külföldre? Szükséges-e valamilyen nyilatkozatot a gyermeknek magánál tartania, illetve a szülőkkel aláíratnia?

Először is fontos megjegyezni, hogy a gyermek is csak saját érvényes úti okmánnyal (útlevél vagy személyazonosító igazolvány) utazhat külföldre. Amennyiben az útlevél kiállítása mellett döntenek, a kiskorú gyermek útlevéligényének benyújtásakor a szülők (törvényes képviselők) együttes megjelenése szükséges. Az útlevél kiadásához egyidejűleg közös hozzájáruló nyilatkozatot kell tenni. Ha csak az egyik szülő tud személyesen megjelenni, a másik szülő írásos magánokiratba foglalt hozzájáruló nyilatkozata is elegendő. A külön élő, elvált szülők esetében a törvényes képviselőnek, aki a szülői felügyeletet is gyakorolja, a gyermek elhelyezéséről szóló eredeti jogerős bírói ítéletet⁵² kell bemutatnia.

A fentieket figyelembe véve, amennyiben a kiskorúval nem utazik együtt nagykorú, a határátkelőhelyen csak akkor léphet ki vagy be, ha szülői vagy gyámhatósági hozzájáruló nyilatkozatot tart magánál. A nyilatkozat tartalmazza a hozzájárulók (az esetek többségében ez a szülő vagy gyámhatósági hozzájárulás) és az utazó kiskorú személyes adatait (születési hely és idő, lakcím, igazolvány száma), a nyilatkozat területi és időbeli hatályát, valamint a hozzájárulók (általában szülők) aláírását. A nyilatkozatnak formai megkötése nincs, azonban javasolt legalább két tanú előtt megtenni, és legalább angol nyelvre lefordítani. Ha csak az egyik szülő utazik a gyermekkel, akkor ezt a nyilatkozatot értelemszerűen a másik szülő hagyja jóvá és írja alá. Ez az általános gyakorlat, azonban országonként eltérő lehet, hogy milyen igazolásokkal utazhat egy kiskorú.⁵³

⁵² 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről 4:165. § (2) bekezdés; 4:167. §; 4:169. §.

Az új Ptk. hatálybalépését követően a Kúria 1/2014. PJE határozata alapján a hatályát veszített Legfelsőbb Bíróság 17. számú Irányelve a gyermek elhelyezésével kapcsolatos szempontokról az új Ptk. normaszövegének értelmezéséhez a továbbiakban is figyelembe vehető.

Nemzetközi ügyekben a 2201/2003/EK rendelet a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról az irányadó.

⁵³ Elérhető: <http://konzuliszolgalat.kormany.hu/gyermekek-kulfoldre-utazasa> (A letöltés ideje: 2017. 11. 16.)

2.4. Kedvtelésből tartott állatok utaztatása

A vonatkozó EU-jogszabály az Európai Parlament és a Tanács 576/2013/EU rendelete (2013. június 12.) a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú mozgásáról és a 998/2003/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről,⁵⁴ amelynek a magyar végrehajtási jogszabálya a 21/2015. (IV. 30.) FM rendelet a kedvtelésből tartott állatok nem kereskedelmi célú szállításának állategészségügyi feltételeiről. Jelen alfejezet kifejezetten a nem kereskedelmi célú mozgás⁵⁵ követelményeit kívánja bemutatni.

3. kép
Utazás kutyával

Forrás: a szerző felvétele

A nem kereskedelmi szállítás szabályai alapján a mozgás nem irányul sem a kedvtelésből tartott állat⁵⁶ eladására, sem pedig az a feletti tulajdonjog átruházására (beleértve például az ajándékozást, az új tulajdonoshoz történő ingyenes elhelyezést). Ilyen eset tehát, amikor saját kis kedvencünkkel tervezzük az utazást külföldre. Az állatok darabszáma maximálisan egy, amely nem haladja meg az ötöt, kivéve néhány esetet, mint például versenyeken,

⁵⁴ Végrehajtási rendelete: A Bizottság 577/2013/EU végrehajtási rendelete (2013. június 28.) az 576/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti, a kutyák, macskák és görények nem kereskedelmi célú mozgásához szükséges azonosító okmányok mintájáról, területek és harmadik országok jegyzékének, valamint bizonyos feltételeknek való megfelelést igazoló nyilatkozatok formátumának, külső megjelenésének és nyelvének megállapításáról.

⁵⁵ 576/2013/EU rendelet 3. cikk a) pont: „nem kereskedelmi célú mozgás»: minden olyan mozgás, amely nem irányul sem a kedvtelésből tartott állat eladására, sem pedig az a feletti tulajdonjog átruházására”.

⁵⁶ A kedvtelésből tartott állatok fajtái az 576/2013/EU rendelet I. mellékletében felsoroltak.

kiállításokon való részvétel céljából.⁵⁷ Tagállamok közötti mozgás esetén az állatot egyedi azonosítóval kell ellátni (ISO 11784, illetve 11785 szabványnak megfelelő transzponder;⁵⁸ a tetoválás mint egyedi azonosítás kizárólag a 2011. július 3-a előtti tetoválással jól olvasható módon megjelölt állatok utaztatása esetén elfogadott). A transzponder behelyezését kizárólag állatorvos végezheti [Magyarországon a 21/2015. (IV. 30.) FM rendelet 5. § (3) bekezdése alapján]. Az állatnak mindemellett érvényes veszettség elleni oltással kell rendelkeznie az 576/2013/EU rendelet III. mellékletében foglaltaknak megfelelően, amelyet az azonosító okmányban (állatútlevél) is fel kell tüntetni. A kisállatútlevelet az állatorvosok állítják ki, valamint regisztrálják az adatbázisban.⁵⁹ Az utazást legkorábban az első veszettség elleni oltás dátumától számított 21 nap múlva lehet megkezdeni az uniós irányelvek szerint, azonban néhány tagállam engedélyezi a három hónaposnál fiatalabb veszettség ellen oltatlan állatok bevitelét is (például Ausztria, Dánia, Észtország, Csehország⁶⁰).

Amennyiben kisállatunkkal Finnországba, az Egyesült Királyságba, Írországba vagy Máltára készülünk utazni, további előírásoknak kell megfelelnünk a 1152/2011/EU bizottsági rendelet⁶¹ alapján. A tervezett belépés előtt legfeljebb 120 és legalább 24 órával az állatorvos által elvégzett, jóváhagyott féregellenes szerrel történő kezelésnek kell alávetni a kisállatot, aminek tényét az azonosító okmányban (kisállatútlevélben, harmadik országból történő bevitel esetén a kisállatútlevélben vagy az állategészségügyi bizonyítványban) rögzíteni kell.⁶²

Mindezek mellett fontos megjegyezni, hogy a tagállamok saját nemzeti szabályokat is alkalmazhatnak.⁶³

A harmadik országból, illetve területről történő behozatal esetén is meg kell felelni a fent előírtaknak.⁶⁴ Az elfogadott azonosító okmányok esetében különbséget kell tenni a nem EU-tagállamból, illetve területükről történő behozatal és a nem listás harmadik országokból, illetve területükről történő behozatal esetén. A nem listás harmadik országok esetében az állatot állategészségügyi bizonyítványnak kell kísérnie, minden más esetben lehet kisállatútlevelet is használni.

⁵⁷ 576/2013/EU rendelet 5. cikk (1)–(2) bekezdés.

⁵⁸ 576/2013/EU rendelet 3. cikk e) pont: „transzponder»: egy csak olvasható, passzív, rádiófrekvenciás azonosító eszköz”.

⁵⁹ 576/2013/EU rendelet 6. cikk.

⁶⁰ Elérhető: https://ec.europa.eu/food/animals/pet-movement/eu-legislation/young-animals_en (A letöltés ideje: 2017. 11. 28.)

⁶¹ A Bizottság 1152/2011/EU felhatalmazáson alapuló rendelete (2011. július 14.) a 998/2003/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek kutyák *Echinococcus multilocularis* fertőzése elleni védekezést célzó megelőző egészségügyi intézkedések tekintetében történő kiegészítéséről.

⁶² 1152/2011/EU rendelet 7. cikk.

⁶³ 576/2013/EU rendelet 2. cikk (2) bekezdés b) pont.

⁶⁴ 576/2013/EU rendelet 10. cikk.

3. Konklúzió

A turizmusbiztonság hazai szintű szabályozásának megteremtése és betartatása az állami szerepvállaláson túl egészen a magánbiztonsági vállalkozásokig kiterjed. Az egyes országok, kultúrák jogi környezetének alapvető különbségeiből fakadóan a tájékozódás és a tájékoztatás kiemelt szerepet játszik. Magyarországon a Konzuli Szolgálat elektronikus oldalán⁶⁵ országonként tájékozódhatunk a legfontosabb információkról, úgymint az adott ország biztonsági besorolása (I–III. biztonsági besorolási kategória⁶⁶), rövid leírás a közbiztonság-körend helyzetéről, továbbá a külföldiek sérelmére elkövetett bűncselekményekről is.

Tájékoztató adatokat találunk továbbá a beutazási, tartózkodási és munkavállalási feltételekről, valamint hasznos információkat az adott országról, vallási és viselkedési kultúráról, amelyeket jó, ha egy utazó tud, mielőtt egy számára idegen országba látogat. Mindezek hozzájárulhatnak a releváns veszélyek megelőzéséhez, elkerüléséhez, ezáltal biztonságossá téve az utazást.

Felhasznált irodalom

- BALLA JÓZSEF (2016a): A rendészeti célú személyazonosítás biometriája. *Határrendészeti Tanulmányok*, 13. évf. 3. sz. 4–19.
- BALLA József (2016b): Úti okmányok a XX. század elején és végén, avagy az úti okmányok 110 éve. *Határrendészeti Tanulmányok*, 13. évf. 2. sz. 30–44.
- BUJDOSÓ Zoltán – GYÖRKI Mónika (2011): A biztonság szerepe a turizmusfejlesztésben. *Acta Carolus Robertus*, 1. évf. 2. sz. 45–56.
- CHRISTIÁN László (2014): Dogmatikai alapok, alapfogalmak. In CHRISTIÁN László szerk.: *A magánbiztonság elméleti alapjai*. Budapest, NKE RTK.
- CHRISTIÁN László (2015): Az önkormányzati rendészet korlátai. *Kriminológiai közlemények*, 75. sz. 158–171.
- CHRISTIÁN László (2016): Rendőrség és rendészet. In JAKAB András – GAJDUSCHEK György szerk.: *A magyar jogrendszer állapota*. Budapest, MTA TK JTI. 681–707. Elérhető: http://jog.tk.mta.hu/uploads/files/25_Christian_Laszlo.pdf (A letöltés ideje: 2019. 12. 17.)
- CHRISTIÁN László – SZABÓ Csaba (2016): A magánbiztonság, az önkormányzati rendészet és a polgárőrség szerepe a turizmus védelmében. In NÉMETH Kornél szerk.: *I. Turizmus és biztonság nemzetközi tudományos konferencia konferenciakötete*. Nagykanizsa, Pannon Egyetem Nagykanizsai Kampusz. 18–24.
- HORVÁTH Domokos (2013): *Magyarország helyzete turizmusbiztonsági szempontból*. TDK-dolgozat. Budapest, Szent István Egyetem.
- RITECZ György (2003): *Az európai (schengeni) határőrizeti követelményekre való felkészülés helyzete és további feladatok Magyarországon*. Európai Tükör Műhelytanulmányok, 90. Budapest, Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Stratégiai Elemző Központ. 5–68.

⁶⁵ Elérhető: <http://konzuliszolgalat.kormany.hu/index> (A letöltés ideje: 2019. 12. 29.)

⁶⁶ III. (hármás) = legenyhébb biztonsági besorolási kategória;
II. (kettes) = a fokozott biztonsági kockázatot rejtő országok és térségek kategóriája;
I. (egyes) = az utazásra nem javasolt országok és térségek kategóriája.

RITECZ György – SALLAI János (2016): *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0*. Budapest, Hanns Seidel Alapítvány.

SZABÓ Marcel – LÁNCOS Petra – GYENEY Laura (2014): *Az Európai Unió jogi fundamentumai*. Budapest, Szent István Társulat.